

Zeitschrift: Museum Helveticum ad juvandas literas in publicos usus apertum
Herausgeber: Litteris Conradi Orellii et Soc.
Band: - (1750)
Heft: 17

Artikel: Conspectus compendii theologici [...]
Autor: Meister, J. Heinrich
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-394666>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. [Siehe Rechtliche Hinweise.](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. [Voir Informations légales.](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. [See Legal notice.](#)

Download PDF: 17.05.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

Conspectus Compendii Theologici

a JO. HENRICO MEISTERO alias Le Maître dicto,
in Usū auditorum Lingua Gallica
Anno 1736. conscripti.

Auctor, cum instituisset summam Theologiae Christianae Discipulis fidei ipsius creditis talem tradere, quae simul ad firmam principiorum cognitionem animis veri iustique amantibus imprimendam sufficeret, & post-hac in meditationibus ulterioribus normae, vel fili alicujus Ariadnaei vicem praestaret, totam hanc tractationem Quatuor Libris absolvit; quorum Primus praecipua exhibet Capita Religionis naturalis; Alter historiam, Criteria, & usum rectum Revelationis; Tertius, mysteria Evangelica; Quartus, praepcepta iudicium de Controversiis Theologicis dirigentia.

Lib. I.

1. Liber Primus continet quatuor segmata. Primo statim agitur de indole, de dignitate, de utilitate & de necessitate Religionis in genere, nec non de scopo atque modo, quem ad examen sanctissimae Disciplinae afferre oportet.

2. Deinde proceditur ad expositionem partis theoreticae Religionis naturalis; seu eorum quae solo Lumine Rationis atque sobriae philosophiae de existentia Dei, de perfectionibus Divinis, de imagine Dei in anima humana quodammodo conspicua, & proinde de habitu vel relatione hominis ad Deum, de immortalitate animae, de Iudicio futuro &c. nobis constant.

3. Ter-

3. Tertio expenduntur officia, quæ ex cognitione Dei naturali oriuntur, tam quoad cultum externum & internum supremi Numinis, quam respectu coercendæ atque moderandæ pie & sapienter philantiæ, omniumque affectuum naturalium.

4. Ultimo loco differitur de causis, quare Religio naturalis in sese perfecta, pura, sancta, æterna & immutabilis, nobis in statu præsentē ad certam in Deo fiduciam ponendam & fœdus cum Deo renovandum non amplius sufficiat; Docetur vero etiam quinam adhucdum genuinus & salutaris Religionis naturalis usus sit, ut ad fœderis Gratia, seu Revelationis vestigia legenda præparemur.

Lib. II.

I. Liber secundus De Revelatione Divina intra tantummodo Capita subdividitur. Horum primum complectitur Revelationis Divinæ Historiam Theologicam, in qua ante omnia fide veterum recentiorumque Historicorum refertur, quam misere a puritate religionis naturalis gentes omnes desciverint, deinde quæ ejus vestigia inter omnes gentes non prorsus humanitatis omnis oblitæ salva supersint, & tandem, quid de variis religionis fatis Traditiones Judæorum, veritatis testium præcæteris insignium & fide dignorum, nos doceant, tum quoad Systema Protoplastorum, quam quoad additamenta post lapsum Patriarchis, communibus generis humani præceptoribus, jam ante Legem scriptam indulta, & tandem de Lege Mosis rituali, cum ideis theologicis reliquarum gentium comparata; atque ad Theologiam Christianam præparatoria.

2. Altero hujus Libri capite notæ characteri-
sticæ sive Criteria veræ Revelationis Divinæ ad
examen revocantur & Libris Canonicis Veteris &
Novi Testamenti adplicantur, quatenus auctoritas
eorum divina tam testimonio Ecclesiæ, quam
miraculis, quibus confirmati fuerunt, nec non
prophetiis & ipsa Sanctitate & Sapientia vere Di-
vina doctrinæ illorum nititur.

3. Tertium ejusdem Libri Caput Revelationis
Divinæ usum genuinum & scopo revelantis Dei
consentaneum docet, monens quo animo ad me-
ditationem Scripturæ Sacræ accedendum, quo-
modo in illa versandum, & ad quem finem omnia
referenda, ut inde fructum desideratum capere
queamus.

Lib. III.

Postquam binis prioribus hujus Compendii
Theologici Libris lectores ad investigandam religio-
nem Christianam, qua simul religio naturalis a
corruptelis hominum prævaricatorum vindicanda,
& modo tam misericordia quam justitia Dei dig-
no captui usibusque peccatorum accommodanda
erat, præparati fuerunt, Tertio deinde Libro ipsa
Religionis Mysteria ex professo fusius exponuntur;
quod ita fit, ut perpetuo nexu pars theologiæ
theoretica cum practica, exemplo Christi & Apo-
stolorum, jungatur. Omnia vero hujus tra-
ctationis argumenta mysteriorum Evangelicorum
nomine designantur, quoniam id maxime egit
Auctor, ut de quovis eorum sedulo observet,
quid Doctrina Evangelica præter naturaliter cog-
nita & perspecta ex ordine Gratiæ superaddat, at-
que a fidelibus Christi discipulis exigat, quo dup-
lici

lici sensu veritates Evangelicæ revera myſteria fidei & pietatis dici merentur. Summa totius hujus Libri ad ſeptem capita ſeu totidem Myſteria Evangelica reducitur.

1. Initium, Capite primo, facit Myſterium reſiſcentiæ Evangelicæ ſeu Chriſtianæ, a quo ipſe Dominus noſter prædicationem ſuam inchoandam cenſuit, & Apoſtoliſ ut eum in hac prædicandi & docendi methodo imitarentur præcepit, quoniam hoc tum reſpectu corrupti Judæorum Gentiliumque ſtatus maxime neceſſarium erat, & ſemper idem omnibus hominibus & propter labem originalem, & innata ſemina vitiorum inculcandum eſt. Sedulo igitur hic explicatur quid, juxta doctrinam Evangelicam, tam de origine & effectiſ peccati, quam de indole, incitamentiſ & effectiſ reſiſcentiæ tenendum ſit.

2. Secundo hujus Libri tertii Capite agitur de Myſterio Fidei in genere conſiderato & ſpectato. Diſtinguitur autem fides hiſtorica a fide viva. Explicatur etiam quo ſenſu fides, quatenus peculiare ſalutiſ noſtræ medium eſt, differat a Lege proprie ad religionem naturalem pertinente. Inferitur hoc loco notiſia hiſtorica Symboli Apoſtolici, & monſtratur quonam pacto ſumma illiſ capita objectum fidei juſtificantiſ complectantur.

3. Tertium porro caput progreditur ad dilucidandum myſterium Fidei in Jeſum Chriſtum, præcipuum fidei juſtificantiſ objectum. Ad cognitionem vero Chriſti in iſto Capite eodem ordine adducimur, quo ipſe ſe cum bono noſtro natus eſt, hominibuſ cognoscendum præbuit, ita ut

occasione nativitatis , vitæ privatæ , & publicæ , ministerii , doctrinæ , miraculorum , mortis denique , resurrectionis , ascensionisque illius in cœlum referatur , quid in variis tam exinanitionis quam exaltationis ipsius statibus cum aliis hominibus commune , tum etiam quid in quovis statu peculiare habuerit , & quomodo in singulis vitæ suæ circumstantiis fideliter impleverit , quæ de Messia promisso , seu de Mediatore fœderis gratiæ vaticinati fuerant veteres Prophetæ. Hæc omnia ut recte intelligantur , subjicienda fuit huic Historiæ Domini Jesu Christi idea Evangelica officii mediatorii , ex qua sponte elucescit Christum ejus mensuram explere non potuisse , si nudus homo , vel mera creatura esset , cum tale illi munus impositum fuit , quod omnino dignitatem , virtutem & vires personæ vere Divinæ posceret cum natura Humana maximo gratiæ miraculo hypostatice conjunctæ , ut simul summus Hominum Deo reconciliandorum Prophetæ , Pontifex atque Rex esse posset.

4. Hinc demum Auctor sibi ascendendum putavit in capite quarto ad contemplandum , quatenus humanæ aciei concessum est , arduum Sanctissimæ Trinitatis Divinæ Mysterium , utpote quo solo idea Divinitatis Christi cum idea perfectissimæ Unitatis naturæ Divinæ conciliari potest. Hic igitur Scripturæ Sacræ testimoniis tam Filii quam Spiritus Sancti hypostases Patrique coæternæ & consubstantiales perfectiones Divinæ firmiter stabiliantur , & quæ de illis clare revelata sunt sollicite ab iis quæ hactenus nobis abscondita atque incomprehensibilia manent , distinguuntur. Imprimis genuinus atque sobrius eximii hujus Myste-

rii Evangelici usus, & cum reliquis fidei dogmatibus necessarius nexus, tandem quoque influxus ejusdem in-Vitæ Christianæ officia argumentatione quam simplicissima ostenditur.

5. Sequitur capite quinto Myſterium Charitatis Christianæ, quatenus eo integra Ethica Evangelica solida Dei triunius cognitione nixa absolvi-
tur. Et quum Christus ipse in præceptis generalibus, quibus Amor Dei & proximi nobis commendatur, tanquam in Decalogi Mosaici summa totam Legis & Prophetarum vel Legis naturalis & revelatæ animam vimque omnem ponat, non alia Vitæ Christianæ Norma quærenda videbatur, dummodo monerentur Discipuli Christi, quemadmodum hoc loco factum est, ut ipsam Legem Evangelice interpretari, atque officia erga Deum, erga proximum & erga nosmetipsos in Lege præcepta modo Christianis digno atque scopo doctrinæ Evangelicæ conveniente semper & ubique exercere discant. Hunc in finem adjuncta etiam est explicationi Decalogi uberior explanatio Orationis Dominicæ, qua Christus ceu verus Paracletus totius vitæ sanctæ normam in forma Precationis absolutissimæ nobis exposuit, ad quam vota & desideria nostra, adeoque etiam affectus & mores nostros componere, voluntatemque nostram voluntati Dei, gratia illius adjuti, subjicere docemur & assuescimus.

6. Sexto deinde capite Communionis Christianæ Myſterium explicatur, quippe Dogmata Evangelica tam theoretica quam practica merito non ceu systema aliquod Philosophicum, idque arbitrarium, spectamus, sed tanquam Institutionem Religionis,

gionis ; quæ hominem religat Deo , & Deum homini ; quare cognitione & professione fidei Christianæ non solum cum Deo ipso in Christo nobis revelato , sed etiam cum omnibus eandem fidem profitentibus sanctissimum aliquod fœdus contrahimus , & in unam eandemque sanctam atque Catholicam Ecclesiam Dei coalescimus , cujus notæ , jura , privilegia & officia hic fusius expenduntur ; qua occasione simul tum de Sacramentis Ecclesiæ eorumque pio & salutari usu , tum de indole , de necessitate & utilitate Disciplinae Ecclesiasticæ , ad alendam sustinendamque Communionem sanctorum compositæ , quantum ad scopum hujus compendii Theologici sufficebat , differitur.

7. Tandem Capite septimo , hujus Libri ultimo , dulcissimum mysterium Spei Christianæ commendatur ; Dum itaque quatuor , ut aiunt , ultima hominis hic considerantur , mors , resurrectio a mortuis , extremumque judicium , pœnæ etiam & præmia vitæ æternæ , quid eorum respectu homini Christiano spei reliquum maneat ex fontibus Revelationis Evangelicæ deducitur . Obiter simul quid de statu animæ medio & de fine mundi piis conjecturis assequi queamus traditur.

Lib. IV.

Monstrata sic ad veritatem salutemque via regia , non admodum metuendum videbatur , ut qui semel eam strenue inierunt , inde ad devia vel dextrorsum vel sinistrorsum se abduci paterentur . Quum tamen inter homines vivitur , quorum nonnisi paucissimi Veræ Religionis tramitem fideliter sequuntur , dignum operæ pretium facturum
se

se credidit Auctor, si lectoribus Libro quarto tum praecepta quaedam generalia iudicium nostrum de Controversiis prudenter dirigere apta, tum praecipuarum Controversiarum Theologicarum notitiam & epicrisin generalem suppeditaret, ne iis facile offendiculo illae essent.

1. Primo igitur hujus Libri Capite exponuntur rationes, quibus fides nostra adversus scandalum ex dissensionibus in causa Religionis metuendum munienda & obfirmanda est; indicantur dissensionum & controversiarum illarum origines, pravis affectibus animi potius quam obsectorum obscuritati & difficultati debitae; porro attendere docemur ad rationes quae permissionem tantarum dissensionum & contentionum theologicarum Dei Sapientia & bonitate dignam reddunt; &, ut haec omnia rectius capiantur, ex principiis hactenus positis canones eruuntur, ad quos examen tam Controversiarum ipsarum saepe absque ratione idonea multiplicatarum, quam momenti earum, ut & officiorum veri Christiani adversus dissidentes exigitur.

2. Descenditur capite secundo ad discussionem generalem historico - criticam Controversiarum, quae Christianis intercedunt cum infidelibus, sive apertis mysteriorum Evangelicorum hostibus Deistis nimirum, Mahometanis & Socinianis atque Socinianizantibus. De Judaeis quidem hoc loco non seorsim agitur, quoniam eorum error & defectio a prisca patrum fide jam satis detegitur & notatur tum in capite primo Libri secundi, tum in primo etiam capite Libri tertii. In recensendis vero reliquorum infidelium Sophismatibus ita

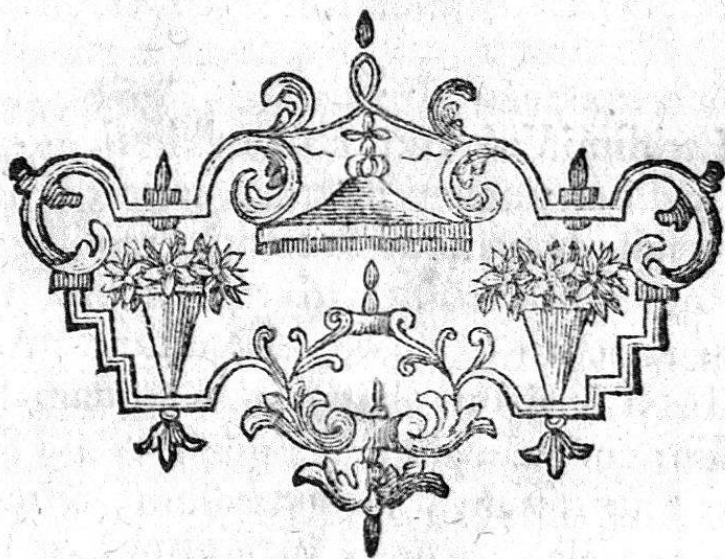
versatur Auctor , ut paucis clare & dilucide ostendat ubi vel ex veris principiis falsas neſtant conſequentias , vel ex falſis principiis ſpecioſe argumentari ſoleant.

3. Capite tertio Controverſiæ cum Pontificiis ad examen æquum & placidum ita revocantur , ut ante omnia Eccleſia Catholica a Regno Papali , & doctrina Catholica a Canonibus Concilii Tridentini ſeu ſedis Romanæ caute diſtinguatur , & quibus in capitibus doctrinæ , cultus & diſciplinæ , ipſa Eccleſia Romana veteris Eccleſiæ Catholicæ veſtigiis inhæreat , in quibus aliis autem illa deſeratur , hiſtorice doceatur , atque adeo Doctorem Catholicorum auctoritate & teſtimonio demonſtretur , quibus temporibus , quibus artibus & modis varii abuſus , ſæpiſſime minime malo auctorum animo , in doctrinam cultumque Eccleſiæ Catholicæ irreperint. Poſtea etiam impedimenta & nævi Reformationis in Concilio Tridentino quaſitæ , tentatæ & ſuſceptæ , ex hiſtoriæ monumētis puriſſimis aperiuntur , & nullitates , quas vocant , atque vitia anathematum , quibus Patres Tridentini Eccleſias Proteſtantes ſive Chriſtianas ad iudicium Concilii univerſalis liberi provocantes , ferire auſi ſunt , in aprium deducuntur.

4. Poſtremum in capite quarto locum occupat Schiſma Proteſtantium. Laudatur autem hic ſtatim Proteſtantium ſeu Reſormatorum genuinis Reformationis principiis firmiter inſiſtentium amicus circa ſumma Religionis Chriſtianæ capita conſenſus. Deinde narratur quomodo varia hominum culpa & incauto potiſſimum quorundam Doctorem Zelo acciderit , ut diſſenſus particularis Theologorum

logorum circa methodum doctrinalem extremo fe-
re Sæculo XVI. infauſtis Conſiliis Jacobi Andrææ
& Wittenbergensium ei adhærentium in Schisma-
tis scandalum degenerarit, coarctata nimium,
per Formulam Concordiæ antiphraſtice ſic dictam,
ſentiendi libertate Theologis Chriſtianis digna. To-
ti huic tractationi ſinis ita imponitur, ut lectori-
bus commendentur conſilia ad diminuendum hu-
jus Schiſmatis scandalum, ut & ad reuniendos
animos fidelium, atque conjungendam ſuaviſſimo
nexu cum veritate pacem, charitatem & pieta-
tem conducibilia.

T A N T U M.

G 5

CON-